

SĂPĂTURILE DE SALVARE DE LA ORADEA „METRO“

de

Ioan CRIȘAN, Gruia FAZECAȘ

Terenul pe care s-a construit edificiul Metro din Oradea și anexele sale se află în partea de est a municipiului pe Calea Clujului între DN 1 și calea ferată Oradea-Cluj, la numărul 231. Acest teren, având suprafața de 5,5 ha, a fost anterior un teren viran cu aspect mlăștinos, parțial afectat de gropile unei vechi cărămidării. Apoi, el a servit ca groapă pentru deșeuri uleioase. Pătrunderile moderne care au afectat în unele locuri straturile din profunzime s-au putut observa clar cu ocazia decopertărilor și a excavațiilor executate de către constructorii Metro. În această zonă a fost descoperit în anul 1885 un tezaur dacic de podoabe de argint, iar în anul 1911 un depozit de obicete din bronz, motive în plus pentru supravegherea cu atenție a lucrărilor de excavație.

Complexul Metro Oradea este alcătuit dintr-un corp magazin cu suprafața de 1 ha, la care se adaugă platforma de parcare, parcare acoperită, rezervor de apă, bazin de ape pluviale, curte de aprovizionare, drum de acces, toate însumând 5,5 ha. Pe cea mai mare parte a acestei suprafețe, stratul vegetal a fost înlăturat, iar pe 3 ha terenul a fost decopertat pe o adâncime de 1,50 m. De la acest nivel până la 3,20 m (4,70 m de la suprafața solului) au fost săpate gropi de fundații pentru stâlpi. Aceste gropi au formă de cub cu latura de 3,20 m. Excavații care au afectat straturile de adâncime ale solului au mai fost executate în vederea introducerii unor cabluri și conducte, precum și pentru amenajarea bazinelor de apă. Pentru acestea din urmă au fost săpate gropi a căror adâncime atinge cota de 4,65 m (6,10 m de la suprafața solului).

În punctele de lucru de mare adâncime s-a putut distinge și studia stratigrafia solului. Sub stratul vegetal gros de circa 0,25–0,30 m urmează un strat de argilă de culoare gălbuie-maronie în grosime de 2,50 m. În continuare, până la 4 m adâncime, argila are culoarea brună, iar apoi apare stratul de pietriș și nisip. În pereții gropilor pentru stâlpi și ai șanțurilor pentru cabluri și conducte s-au profilat gropi moderne cu sfărâmături de cărămizi și câteva complexe arheologice.

Complexul arheologic nr. 1. S-a observat în pereții de nord și de est ai gropii de fundație izolată notată cu G-11. Complexul se adâncea cu 0,70 m de la gura

gropii (2,20 m de la suprafața solului). Deoarece groapa de fundație a distrus o bună parte din acest complex, forma acestuia este imposibil de reconstituit cu exactitate. Se pare că avea o formă neregulată. Pământul din umplutura sa era de culoare cenușie-negricioasă și prezenta urme evidente de ardere, respectiv lemn carbonizat. Împreună cu acesta în conținutul complexului mai intrau material ceramic și pietre de râu. Materialul arheologic amintit era răspândit în tot perimetrul complexului cu o mai mare concentrare în colțul de sud-est unde a apărut și o mică suprafață de pământ arsă la roșu. Pe baza acestor indicii considerăm că acest complex a servit ca spațiu de locuit. Era o locuință adâncită (bordei) dotată cu o vatră de foc (Fig. 1/1).

Ceramica, aflată numai în stare fragmentară, a fost modelată cu mâna din pastă grosieră având în compoziție materie vegetală tocată, mai puțin nisip, pietriș fin și cioburi pisate. După ardere pasta a devenit maronie-roșcată, roșie-portocalie cu interiorul uneori negru, sau cenușie-negricioasă, păstrând un miez negru în spărtură. Ceramica fină are pasta mai omogenă, fiind acoperită uneori cu un slip cafeniu sau roșietic corodat. Starea fragmentară a ceramicii nu permite reconstituirea unui număr prea mare de forme. Sunt vase de dimensiuni diferite, cele mai frecvent întâlnite fiind oalele cu pereții arcuiți, străchinile cu gura largă, vasele cu fundul profilat sau cu picior scund și cupele (Pl. I–II).

Complexul arheologic nr. 2. A fost identificat în peretele dinspre nord a gropii de fundație G-9. Și acest complex a fost parțial distrus de către groapa de fundație, forma și dimensiunile sale rămânând necunoscute. Atât cât s-a păstrat, axele nord-sud și est-vest măsoară 2,50 m. Fundul complexului avea formă albiată, fiind mai adânc spre nord unde atinge adâncimea de 0,90 m (2,40 m de la suprafața solului). Pământul din umplutura acestui complex avea același aspect, structură și conținut ca și cel din complexul nr. 1. Urmele de ardere, în speță lemnul carbonizat, sunt mai consistente iar materialul ceramic, aflat și aici numai în stare fragmentară, mult mai bogat (Pl. III–VIII). Nu au fost sesizate însă urme de vatră de foc (Fig. 1/2). Pe baza acestor observații considerăm că acest complex a fost tot o locuință, fără a exclude posibilitatea de a fi un complex cu destinație cultică.

Ceramica, principala categorie a inventarului arheologic, este, sub aspect tehnologic și tipologic similară cu cea din complexul nr.1. Găsim aici însă și fragmente de vase din pastă mai fină de culoare neagră ce prezintă un ușor luciu metalic. Motivele decorative constau în alveole pe buze, butoni singulari ori dispuși câte doi și proeminente perforate.

Materialul ceramic descoperit în cele două complexe își găsește analogii în materialele provenite din locuințe și din așezările aparținând culturii Criș¹ de la

¹ Zoia Maxim, *Neo-Eneoliticul din Transilvania*, Cluj-Napoca, 1999, p. 30–62.

Oradea-Parcul Petőfi, Oradea-Ioșia², Suplacul de Barcău³, Fughiu⁴, Râpa⁵, precum și în descoperirile sporadice înregistrate în alte localități bihorene. De asemenea, descoperiri izolate de fragmente ceramice Criș sunt semnalate și în așezarea neolitică de la Oradea-Salca⁶, precum și în cadrul materialelor provenite din comunele suburbane Sântandrei și Santăul Mic⁷.

Cercetările arheologice de pe terenul Metro Oradea au condus la descoperirea unui nou punct de locuire neolitică Criș care completează repertoriul descoperirilor de acest fel de pe raza municipiului Oradea, din Bihor și din nord-vestul României. Prin aceste cercetări, patrimoniul arheologic evidențiat întâmplător a fost salvat, iar terenul respectiv a fost eliberat de sarcină arheologică.

RESCUE EXCAVATION FROM ORADEA “METRO”

– Abstract –

In 2002 was done a rescue excavation at Oradea “Metro” in SE side of Oradea city. With this occasion was found two archaeological complexes, probably houses (Fig. 1). Both of them belong to Criș culture of Neolithic Age.

² I. Crișan, *Cercetări arheologice de salvare la sud-vest de Oradea*, în *Analele Universității din Oradea*, II, 1992, istorie-arheologie-filosofie, p. 13–14, fig.1/1, pl. I, II–III.

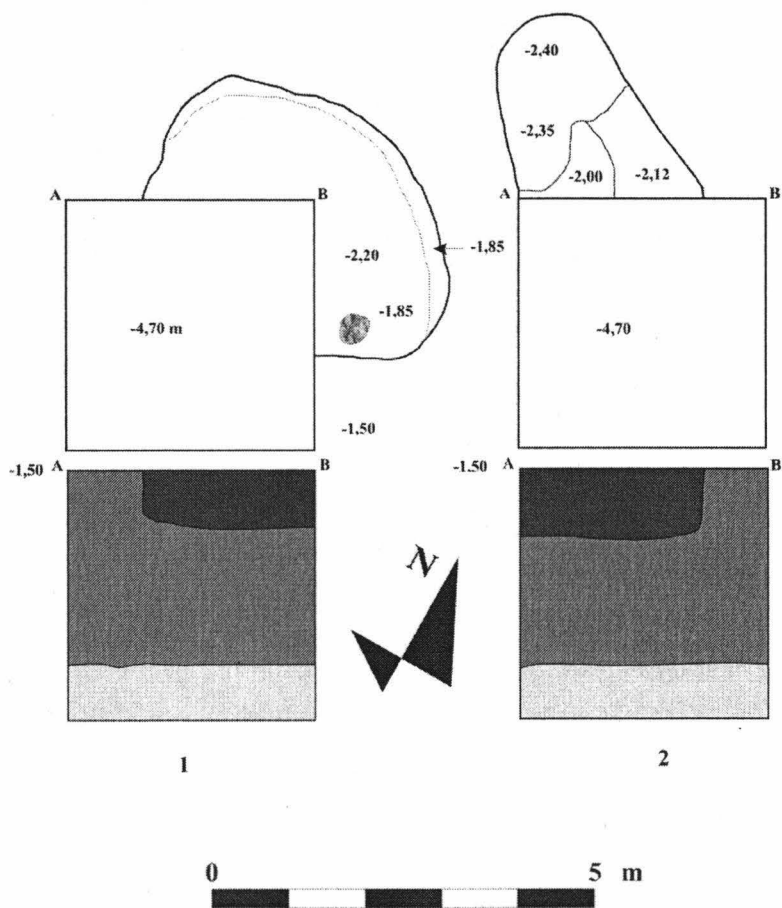
³ D. Ignat, *O locuință bordei aparținând culturii Starcevo-Criș din așezarea de la Suplacu de Barcău (jud. Bihor)*, în *Crisia*, X, 1980, p. 521–525, pl. I–IV.

⁴ Idem, *Așezarea neolitică aparținând culturii Starcevo-Criș de la Fughiu (jud. Bihor)*, în *Crisia*, IX, 1979, p. 722–723, pl. I–IV.

⁵ S. Dumitrașcu, *Cercetări arheologice în depresiunea Holodului (II). Săpăturile arheologice de la Tinca-Râpa, județul Bihor*, în *Lucrări Științifice*, VI, 1972, 50–51.

⁶ D. Ignat-Sava, *Probleme ale neoliticului în nord-vestul României*, în *Acta Musei Napocensis*, XIV, 1977, p. 14.

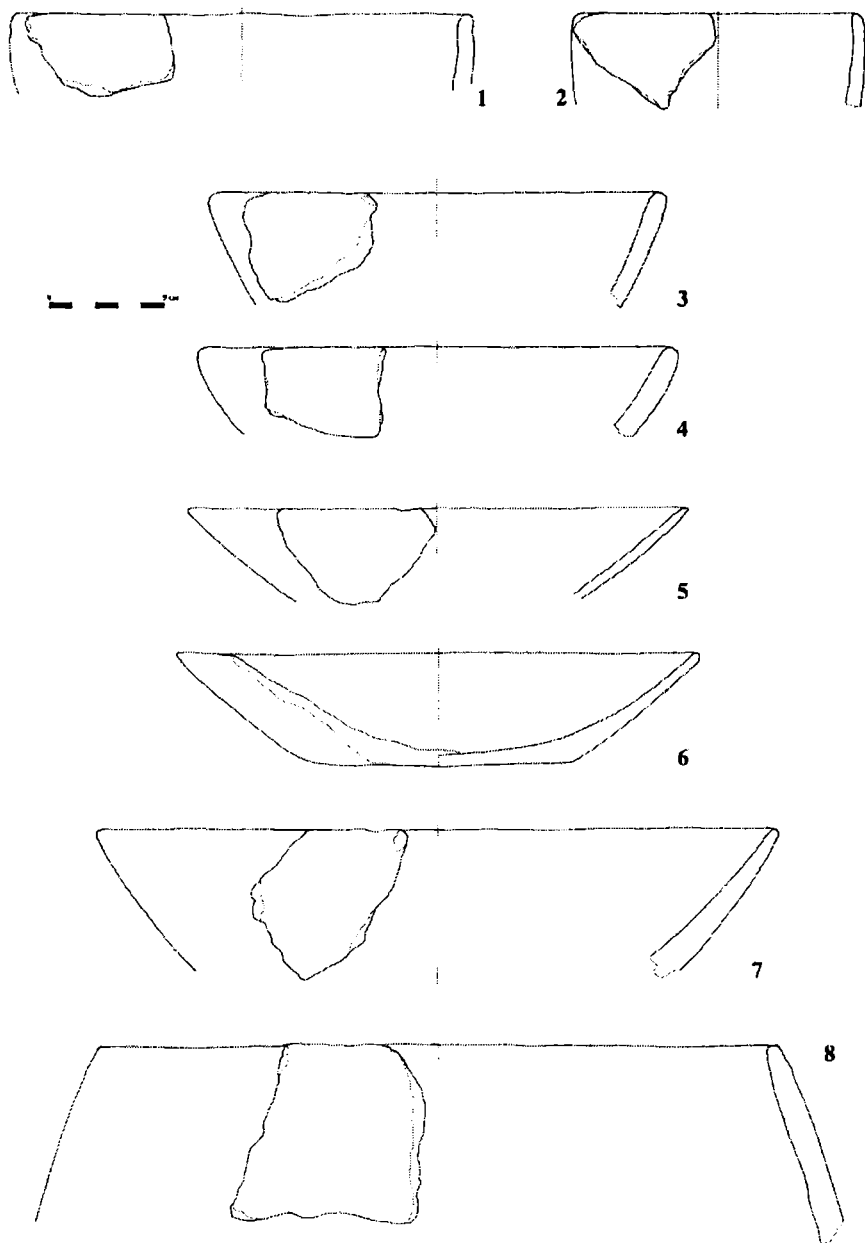
⁷ D. Ignat, *Repertoriul descoperirilor neolitice din Bihor*, în *Crisia*, III, 1973, p. 15; Idem, *op. cit.*, 1981, p. 42; S. Dumitrașcu, N. Tăutu, *Descoperiri arheologice în hotarul comunei suburbane Sântandrei*, în *Semicentenarul Unirii Transilvaniei cu România în Bihor*, Oradea, 1968, p. 11.

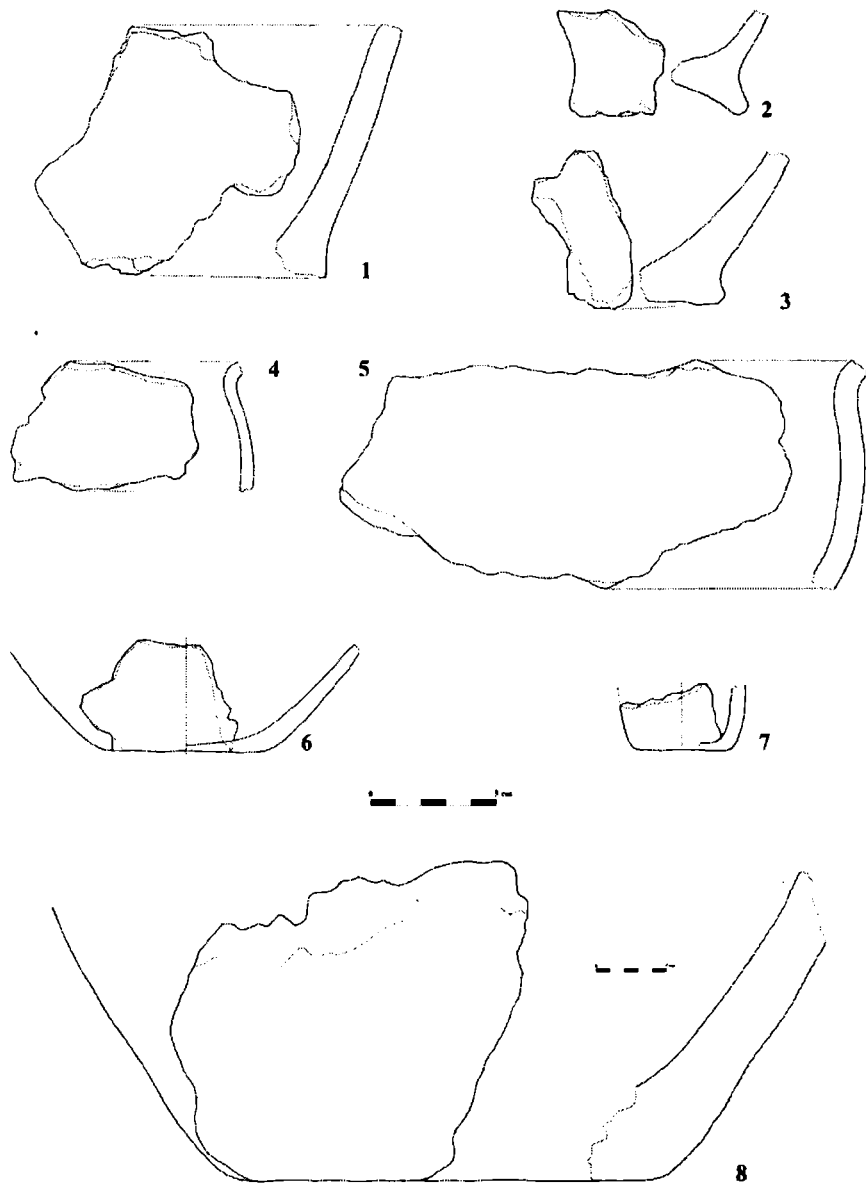
Legenda:

- Pământ de umplură de culoare cenușie-negricioasă
- Strat argilos de culoare gălbui-maronie
- Strat argilos de culoare brună
- Rest de vatră

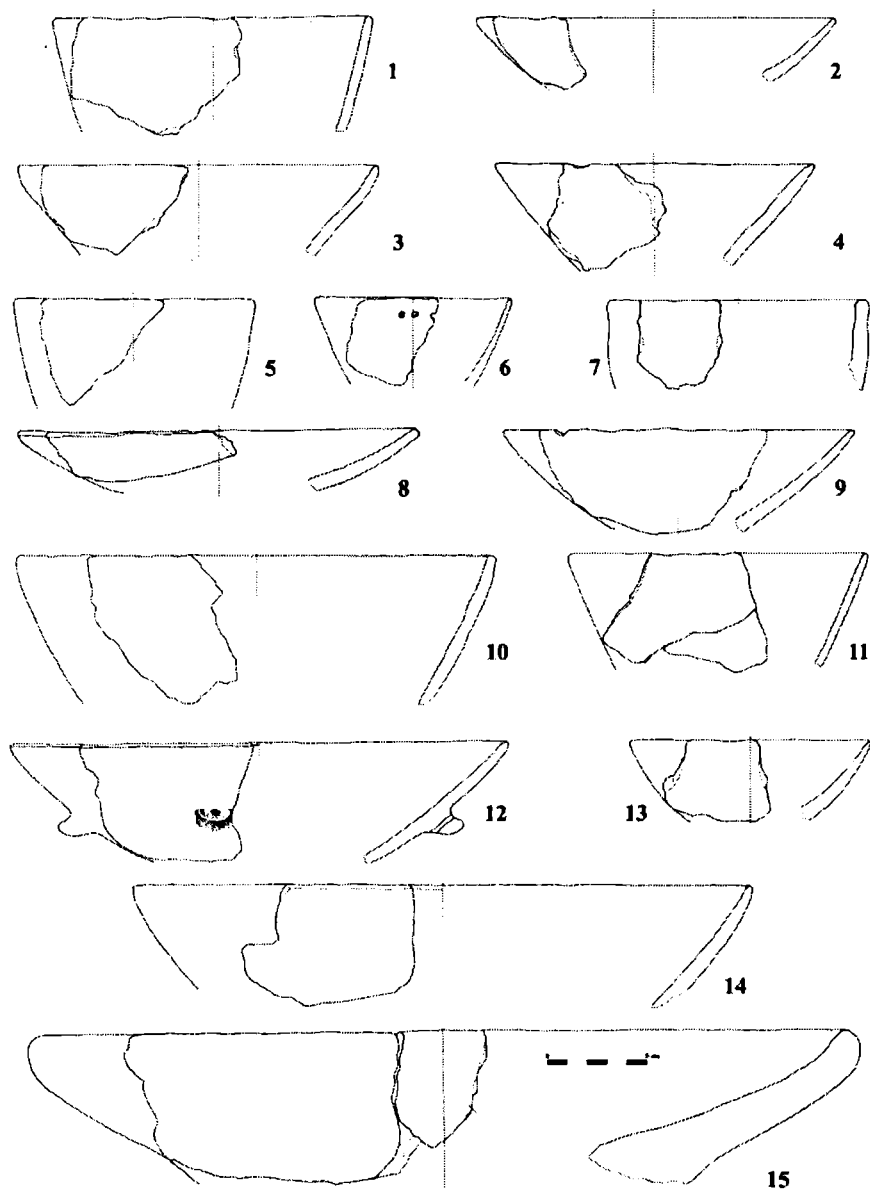
Fig. 1

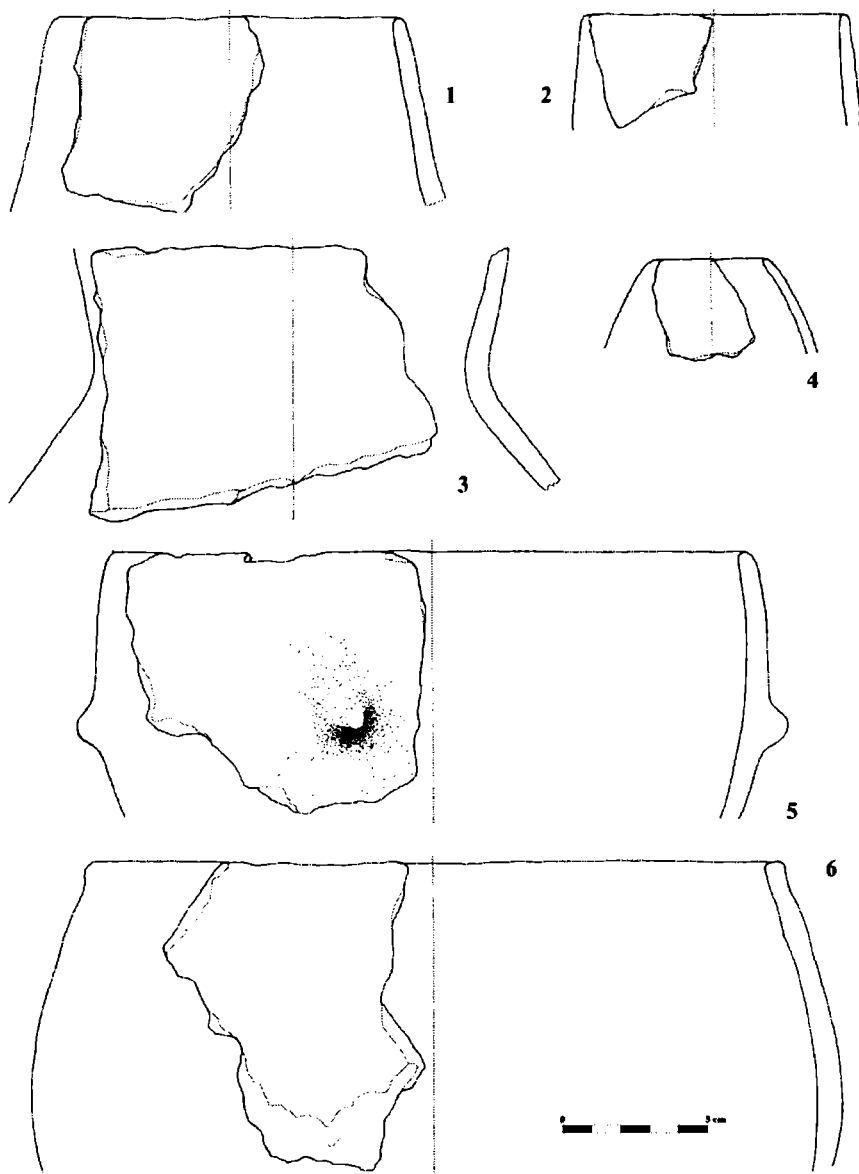
Pl. I

Pl. II

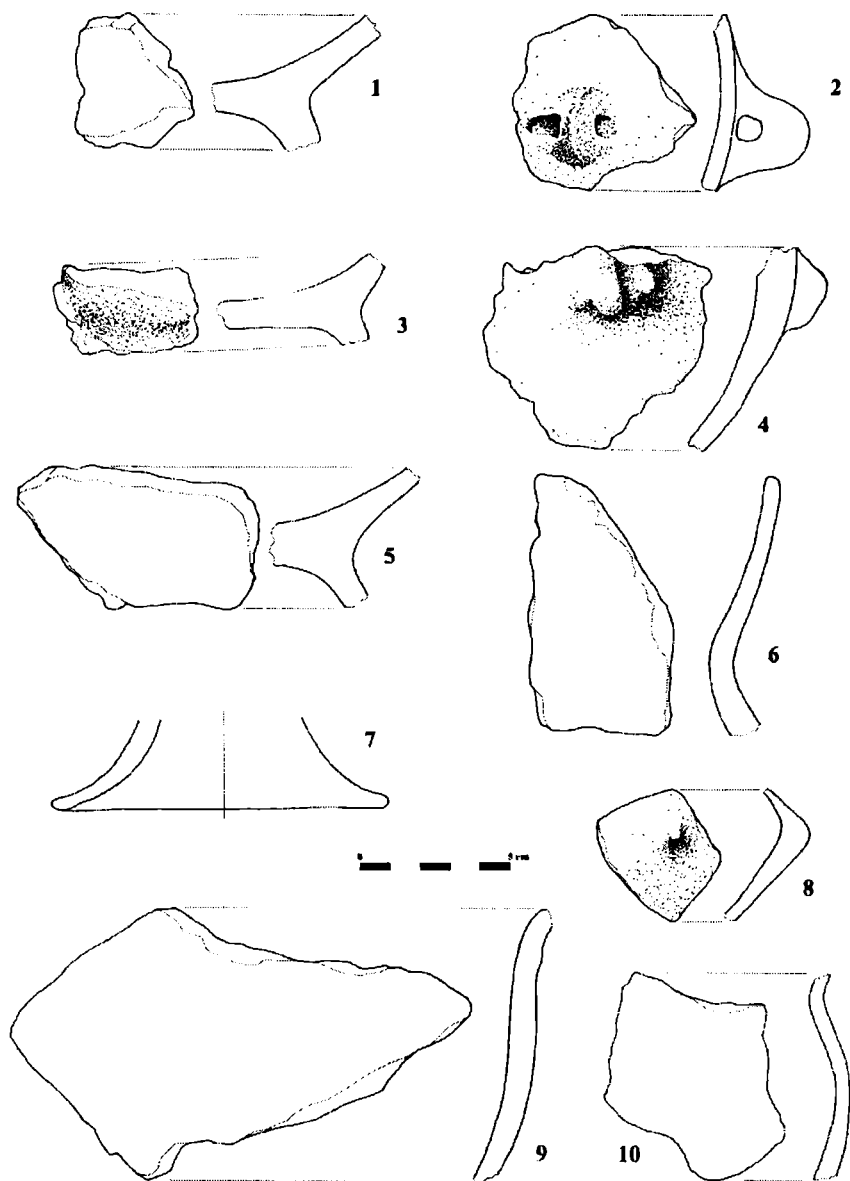

Pl. III

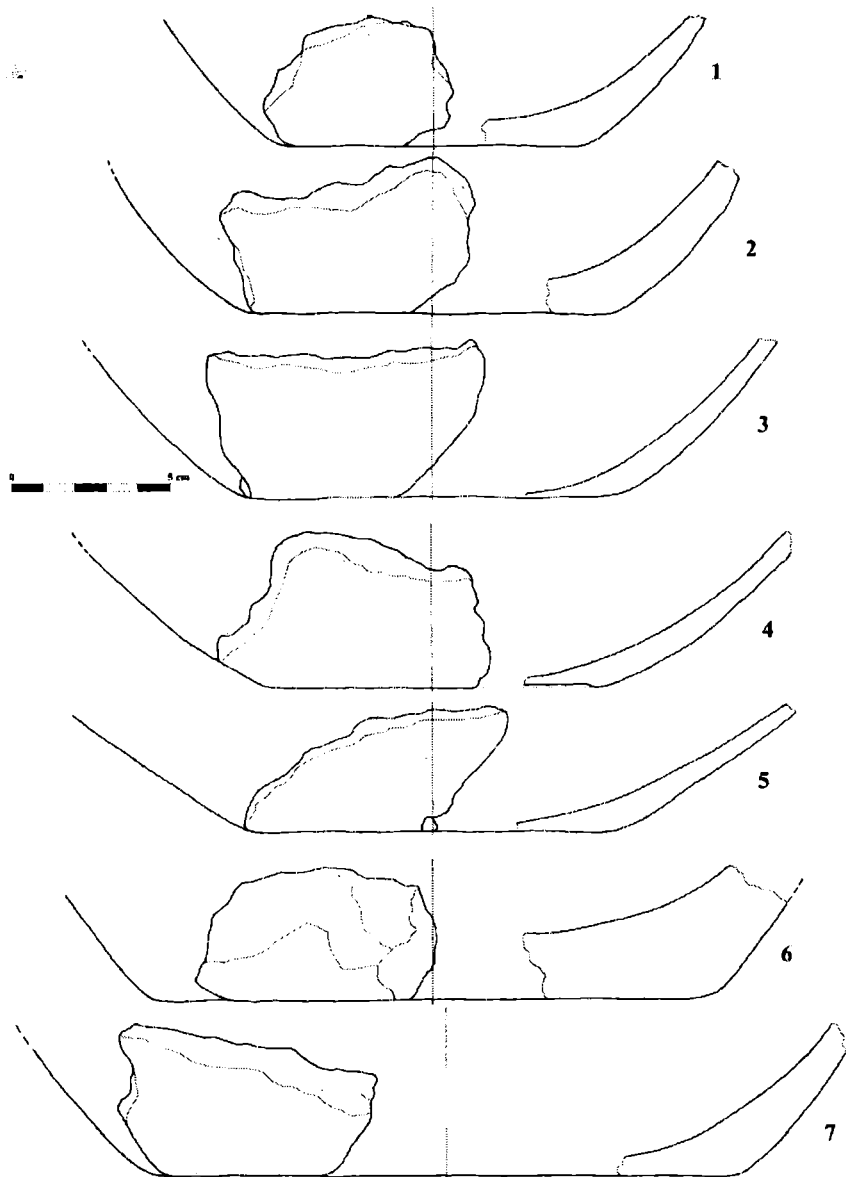

PL. IV

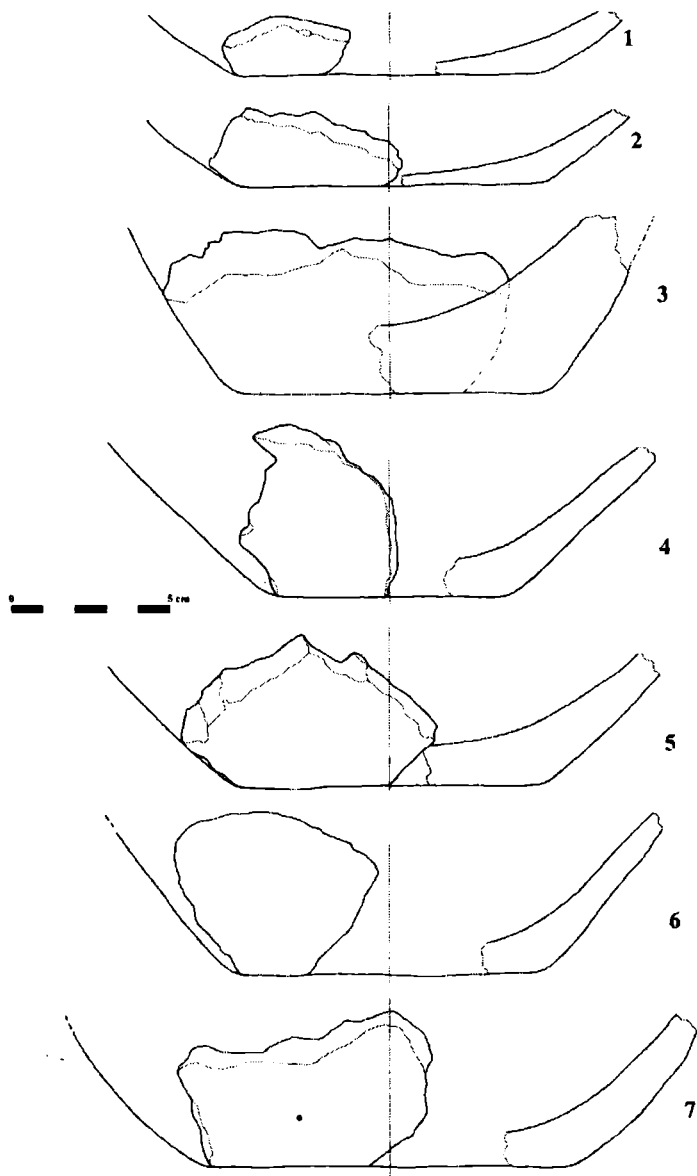

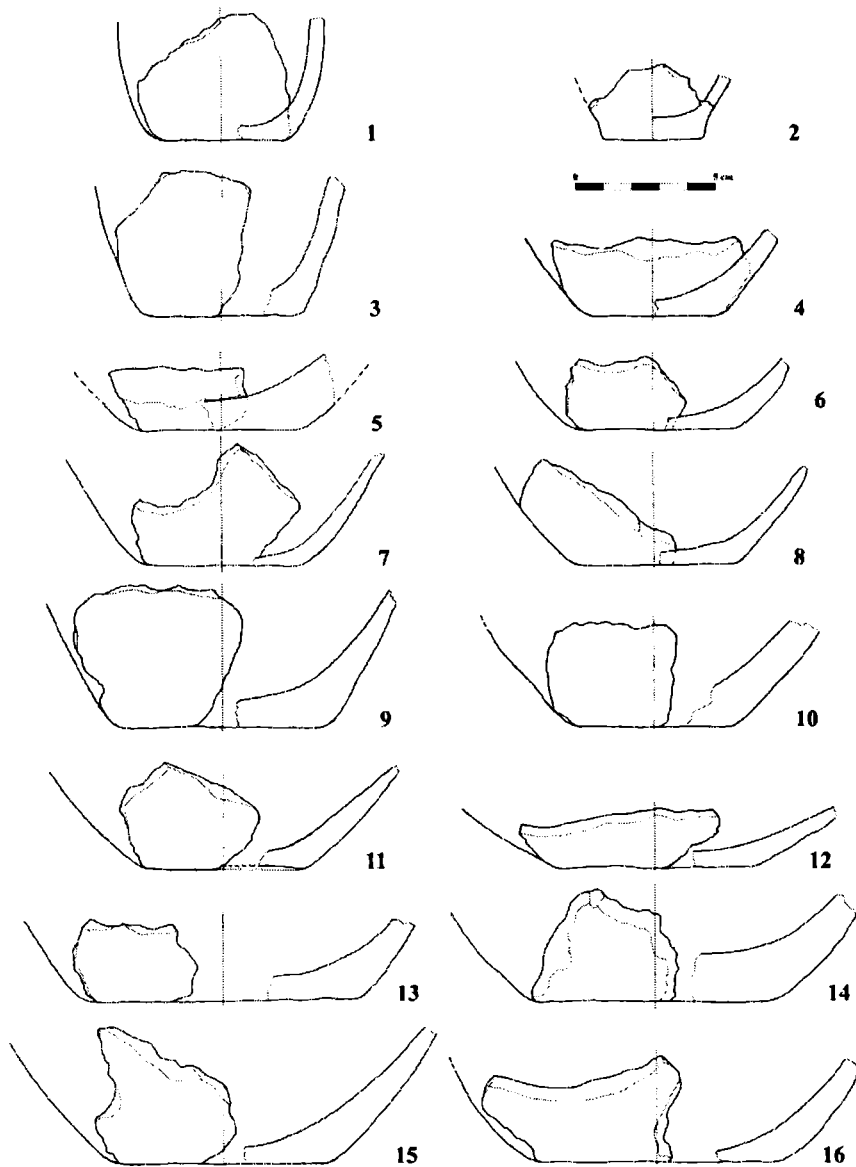
Pl. V

Pl. VI

Pl. VII

Pl. VIII